

Õpilane vs õpetaja

Marilys-Mirjam Kurg,

Selles materjalis pööran ma tähelepanu neljale konfliktile, mis võib tekkida õpilase ja õpetaja vahel, kui puudub omavaheline mõistmine ja teise poole olukorra tajumine. See materjal on suunatud õpetajatele ja sisaldab minu isiklike soovitusi olukordade parandamiseks.

1 Konflikt – info tajumine

Iga inimene tajub informatsiooni vastavalt oma taustsüsteemile. Seetõttu me omistame ja tajume ja kogeme kõik informatsiooni ERINEVALT.

Õpetaja eksitus: Nii nagu ma infot esitan, nii seda ka mõistetakse.

Näiteks oli mul mitu situatsiooni, kus õpetajad kirjeldasid klassile mõne toidu valmistamistehnoloogiat. Kuna minu kogemus oli kokaraamatute järgi LUGEDES tehnoloogiat järgida ja mu puudus kogemus KUULAMISE järgi tehnoloogiat meelde jätta või isegi ettekujutada, kuidas see realselt köögis toimuma peaks, siis ma omandasin sellest informatsioonist 0-1%. Ma aga sain aru sellest, et selliselt hakataksegi minuga rääkima ja ma pean ennast treenima, et ma suudaksin sellist infot omastada. Kahe aasta möödudes saan ma juba väga hästi aru, kuidas infot talletada ja kuidas toimida, kui keegi mulle RÄÄGIB toiduvalmistamisest.

Ma nimetan seda konfliktiks ka sellepärast, et mittemõistmine on vastastikune. Õpilane ei mõista õpetaja edastatud infot ja õpetaja ei mõista, miks ja kuidas küll õpilane temast aru ei saa. Kui õpetaja hakkab pöörama tähelepanu sellele, et hakata mõistma, kuidas õpilased informatsiooni omastavad ja tajuvad, muudab see olukorda väga oluliselt.

Kuid siin kehtib üks väga valus tõde: ***Sa ei suuda ennast viia õpilase tasemele, kuna sinu professionaalsus on liiga kõrge.***

Väga lihtne näide. Tõuse püsti ja proovi tunnetada, kas sa koged seda, mida kogeb aastane laps, kui ta esimest korda elus püüab kahe jala peal seista, aga ei suuda seda. Kas sul õnnestub? Kas sa kukusid kohe istukile või alles kõigud ja püüad mõista, mis on tasakaaluhäire? ☺ Me ei suuda enam minna sinna tagasi, sest meie oskus tasakaalu hoida on liialt vilunud.

Samuti ei suuda sa mõista, mis protsessid toimuvad õpilase peas, kui ta kuuleb esimest korda seda informatsiooni, millega sina oled tegelenud juba aastaid. Sul ei tule üldse mõttessegi, millega ta seda infot hakkab seostama, vastavalt tema elukogemusele. Ainus võimalus sul seda teada saada, on õpilase enda käest ja ainus viis näha, kas sinu meetodika või materjalikasutus on efektiivne või mitte, on seda testida õpilaste peal.

Kui miski ei toimi, siis ei ole vaja ära visata oma materjalid, vaid hakata uurima, MIKS see ei toimi ja KUIDAS õpilased informatsiooni tajuvad. Võibolla ma jätsin mõne detaili ütlemata, mis mulle tundub

iseenesest mõistetav, aga mis õpilastele tooks suure avastuse ja selguse. Hakka uurima, MIDA õpilased mõistavad ja mida nad ei mõista. See avab sulle uue lähenemise ja annab häid tulemusi.

Mis aitab?

Selle konflikti lahendamiseks pakun välja mõned soovitusel.

1. Eelneva materjali olemasolu

Ma jaotaksin õpetaja ülesanded järgmistesse kategooriatesse:

- a) Materjali andmine
- b) Materjali juhendamine (selgitused ja näited, et materjalist aru saada)
- c) Materjali praktiseerimine
- d) Materjali seostamine teiste valdkondadega

Palju kergemini ja lihtsamini saab õpilane aru sinu antud loengust, kui ta on selle kohta juba eelnevalt lugenud sinu poolt koostatud materjale. Sellisel juhul on esimene tutvumine materjaliga juba toimunud ja kontakttunnis toimub juba materjali kordamine ja juhendamine, mis annab palju paremaid tulemusi, kui esmakordne tutvumine. Sellisel juhul on õpilane materjali üle juba mõtisklenud ja oskab luua paremaid seoseid ja SELLISEID seoseid, mida õpetaja soovib, et ta looks.

2. Materjali praktiseerimine ilma hindamiseta!!!

Pean siinkohal silmas ühte väga head näidet ühest loengust. Kui õpetaja oli esitanud oma materjalid, siis järgmiseks andis ta hulgaliselt ülesandeid lahendada. Nüüd kõige olulisem selle juures oli see, et õpetaja ei võtnud vastuseid tagasi enne, kui need olid korrektselt tehtud. Iga kord, kui oli midagi valesti, siis õpetaja pööras sellele kohale tähelepanu ja õpilane sai seda parandada. Selliselt treenides informatsiooni praktikasse mõjus nii hästi, et asi sai ka praktiliselt selgeks.

Selline suhtumine õpetaja poolt vabastas mind pingetest, sest ma nägin, et õpetajal ei ole sellist utoopilist ootust minu suhtes, et ma koheselt mõistan kõike just nii nagu tema seda esitas. Ma kogesin, et õpetaja suhtus minusse realselt ja täiesti loogiliselt. Me kõik tajume infot erinevalt ja seda on vaja treenida, et see ka praktikas õigesti välja tuleks. PÄRAST neid treeninguid oli kontrolltöö ja mõistagi läks see suurepäraselt neil, kes kohal käisid.

Viga on minu meelest see, et kui esimesi „treeninguid“ hakatakse hindama. Sest just ülesannete täitmisel tuleb ilmsiks see, mida õpilane mõistis ja mida ta ei mõistnud ja just seal vajab ta juhendamist ja õpetamist, mitte paikapanemist – hinne 3.

Viga tekib ka siis, kui õpetaja soovib, et õpilane suudaks juba ise loominguliselt kasutada õpitud infot ilma eelneva treeninguta. Kui õpilasel toimub peas alles infotöötlus, siis ei suuda ta seda veel loominguliselt kasutada ja segadus pigem suureneb.

Püüan seda paremini lahti seletada. Kui õpilane töötleb infot oma peas, siis seal on üks suur segadus, treenivate harjutuste läbi saavad valemid ja reeglid ja vajalik info korrastatud ja suunatud õigesse olukorda. Kui see info on korrastatud, siis on võimalik loominguliselt sellega toimetada. Kui aga hakata loominguliselt töötleva segadust, siis on tulemuseks veelgi suurem

segadus. Seega lause: „mõttele loogiliselt“ ei oleks hea kasutada enne info korrastamist ja valemite treenimist.

3. AUSAD VASTUSED

Minu pedagoogilises praktikas on see punkt omandanud kõige efektiivsemaid tulemusi. Alles siis, kui õpilane vastab mulle ausalt, mida ta mõistis ja mida mitte, saan ma teda edasi juhendada. Kui õpilane püüab jätta paremat muljet, siis tekib uus konflikt: mina lähen materjaliga edasi, aga tema ju ei mõistnud eelmistki.

Mõned õpetajad karistasid ausaid küsimusi ja ausaid vastuseid ja see on väga suur viga. Armsad õpetajad, kui õpilane (kes kohal käib) esitab sulle mõne rumala küsimuse, siis on see ju alarm SULLE, et sinu esitatud materjalid ei ole olnud arusaadavad või on liiga kõrgelennulised jne. Ausad vastused ja küsimused annavad kõige adekvaatsema pildi sellest, mis tegelikult toimub, õppige seda hindama!
☺

2 Konflikt – info ja lõbu

Põhjus, miks õpilane koolis käib on selleks, et õppida. Õpetaja tuleb kooli selleks, et õpetada. Selle teostumiseks on olemas **ABIVAHENDID**. Vabandust, et nii suurelt ja rasvaselt, aga siin on vaja midagi väga olulist mõista.

See on huvitav, kuidas informatsioon on õpilast motiveeriv faktor. Isegi kui ma mõnele 5-aastasele hakkas õpetama midagi uut, siis ta silmad löövad särama. Ta tahab teada, ta tahab õppida uut, ta on koheselt motiveeritud.

Selle uue oskuse või teadmise õpetamiseks ma võin kasutada erinevaid meetodeid ja võimalusi, ma võin teha harivadi mängu või arutelusid, aga niipea kui mõni selline abivahend muutub eesmärgiks, siis on meil suuuuuuuuuur konflikt.

Õpetaja eksitus: lõbus tund täidab õpilase ootused ja vajadused informatsiooni suhtes.

Loeng ei ole üldse halb meetod iseenesest. Mäletan loenguid, mis olid nii põnevad, et mul oli kahju, et need lõpesid. Need loengud olid huvitavad, kuna info oli edastatud arusaadavalt, süstemaatiliselt, piisavate näidetega ja see köitis ja innustas mind veel rohkem selle teema kohta uurima. Ma ei igatsenud hetkegi mõnda teist meetodit või mõnda grupitööd.

Loeng muutub halvaks ja igavaks siis, kui see on halvasti üles ehitatud ja õpilane ei saa enam aru, millest jutt käib, sest informatsioon enam ei haaku temaga või ta ei oska seda kuhugi paigutada, kuna õpetaja ei ole alustanud baasteadmistest, vaid püüab juba tutvustada kõrgemaid ja erilisemaid lähenemisi teemale.

Siit koorub välja tõde: **Kõik grupitööd ja muud lõbusad asjad peavad olema eesmärgiga, kus õpilane ka ise kogeb, et ta õppis midagi juurde või sai paremini aru.**

Liiga tihti oli grupitööid, kus jäi mulje, et õpetaja ei oska meiega midagi muud peale hakata või ta kasutab seda kui kohustuslikku elementi, et tundi mitmekesisemaks teha. See aga ei toimi.

Las ma ütlen teile veel ühe tõe: õpilasi ei saa petta. Nad koheselt tajuvad ära selle, kui tund ei ole ettevalmistatud või kui õpetaja tegelikult ei taha klassi ees olla või kui ta on väsinud õpetamisest.

Mida teha?

On vaja aru saada sellest, et nii nagu õpetaja väsib, väsivad ka õpilased. Seda on olnud väga huvitav jälgida, olles olnud mõlemal poolel, et mõlemad pooled arvavad, et teisel on parem. Ei, see ei ole nii. Õpetada on raske ja õppida on raske ja mõlemad pooled väsivad ja mõlemaid pooli on vaja mõista.

Kui kooliaasta alguses on õpilane motiveeritud õppima ja kodus ekstra pingutama, siis aasta lõpuks jaksab ta teha ainult vajalikke ülesandeid ja on asjatu oodata, et ta teeks veel midagi lisaks. See kehtib eriti nende puhul, kes veel kooli kõrvalt tööl käivad ja saavad üldse vähe puhata.

Kõige suurem soov ja vajadus õpilasel on siis see, et õpetaja suhtuks tema AEGA AUSTUSEGA. Kui seda austust ei ole ega tule, siis kaotab õpilane austuse ka õpetaja vastu ja ta ei tule enam kohale.

Mida ma siin silmas pean? Kui on õpilane, kelle elus on topeltkoormus – kool ja töö, siis tema kooliskäimine on pingutus ja see on väljendus tema tahtest õppida, aga kui nüüd õpetaja ei hinda seda ja tuleb tundi halva ettevalmistusega ja teeb grupitöid, mis ei arenda, siis õpilane teeb järelduse: kogu minu aeg on ära arvestatud ja ära loetud ja kui ma tunnis olles ei saa vajalikke teadmisi, siis ma kasutan oma aega paremini ja õpin kodus, kus ma omandan palju paremini selle materjali ise õppides.

See ei ole mitte alati nii, aga ma püüan anda teile pilti õpilaste poolt ja kaaluda neid variante, et vaadata üle oma töö ja näha, et ehk olen mina õpetajana eksinud. Sest kui me leiame vea, alles SIIS me saame seda parandada.

3 Konflikt – materjali puudus

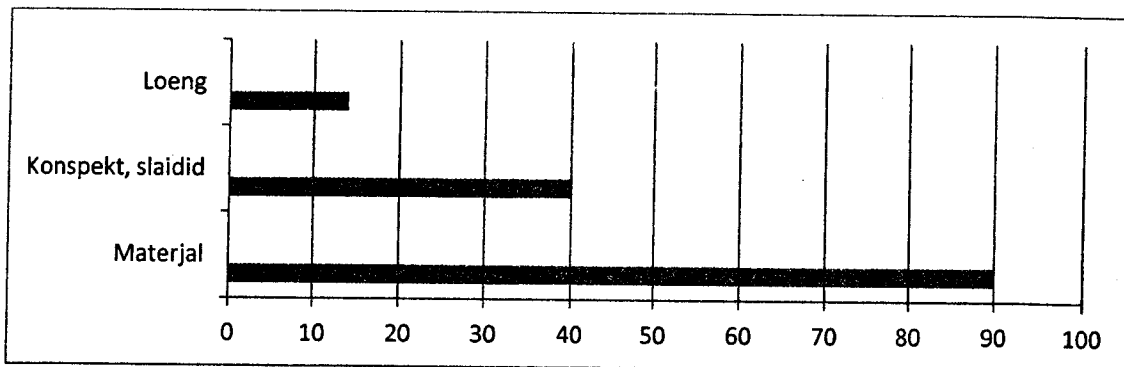
„AGA KUIDAS MA SAAN ÕPPIDA, KUI MUL POLE MATERJALE????“ Ja mida peavad tegema need, kes on haiged ja seetõttu jäänud informatsioonist ilma???

Enamus kontakttunde on üles ehitatud materjali andmisele. Kui palju suudab aga õpilane sellisest andmisest säilitada?? Säilitamisoskus sõltub individuaalselt õpilastele antud annetest. Mõnel on väga hea kuulmismälu, teisel nägemismälu, kolmandal lugemismälu. Kui materjali andmine jääb ainult ühele tasemele, siis see on ebaõiglane teiste suhtes.

Taaskord ma soovitan kontakttunnis üldse mitte tegeleda materjali andmisega, vaid juba selle töötlemise, omandamise ja praktiseerimisega. Kasutada tundi selleks, et märgata neid kohti, mis on jäänud õpilastele arusaamatuks ja anda vajalikku abi materjali omandamiseks.

Kui materjal on olemas korraliku failina, kus on teema hästi lahtiseletatud, süstematiseeritud, piisavate näidetega, alustades baasteadmistest ja arenedes keerulisemaks, siis see lahendab probleemi ka nende jaoks, kes on haigeks jäänud ja ei saa tunnis osaleda.

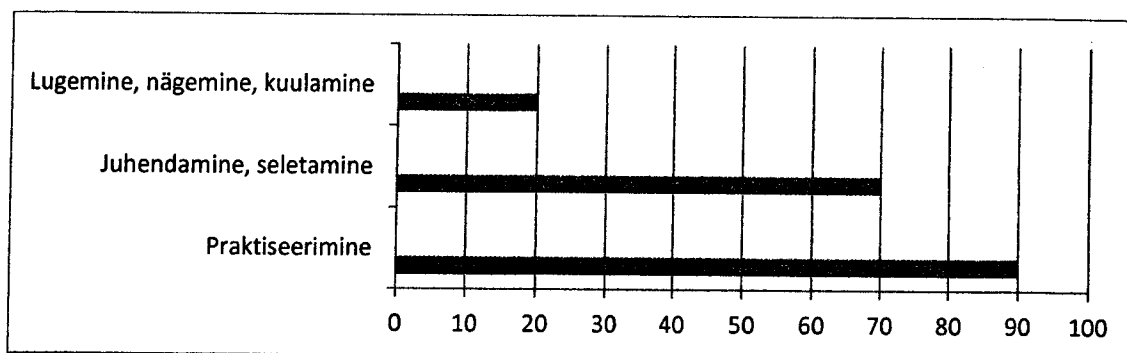
Õpetaja eesmärk peaks ju olema see, et tema käe alt väljuvad õpilased, kes oskavad tema poolt antud ainet ja kui arvata, et see omandamine toimub vaid tunnis räägitu põhjal, siis on see tegelikult enesepeetus. Järgnev tabel näitab, kui palju omandab õpilane loengut kuulates, konspektidest korrates ja materjaliga töötades.

Küsimus on tegelikult kuuldu taastamises, sest tunnis on ju asjad palju selgemad ja olles selle teema sees, tundub kõik nii loogiline. Kui aga õpilane läheb järgmisesse tundi ja tuleb uus info ja pärast seda veel mõnda uude loengusse ning lõpuks koju, siis nüüd tekib küsimus, kui palju suudab ta taastada esimesest loengust?

Taas see sõltub inimesele antud annetest, kui suur on see info taastamise protsent. Vaadates konspekti taastub kindlasti palju rohkem, aga omades korralikku ja põhjalikku materjali, mis hõlmab enamasti seda, mida tunnis jõuti rääkida, siis selle teema omandamine on veelgi kõrgem.

Kui kontakttunnis tegeletakse aga juba järgmiste astmetega – materjali praktiseerimise ja töötlemisega, siis kohalkäijate professionaalne tase tõuseb veel kordades kõrgemale, millest saame juba uue sarnase tabeli.

Kui see ülemine rida jääb põhiliselt kontakttunni osaks, siis omandamine on väike. Kui see aga viia koduseks tööks ja tunnis tegeleda järgmiste astmetega, siis tulemuseks on haritumad ja targemad õpilased, kes meie käe alt väljuvad.

4 Konflikt – hindamine

Lubage meenutada ühte head tarkust: mida iganes inimene külvab, seda ta ka lõikab. (Gl 6:7) Selline külvi ja lõikuse seadus kehtib igas valdkonnas meie elus. Eriti tugevalt on seda märgata pärast esimesi kontrolltöid.

Mida ma silmas pean? Kui õpilane alustab õppimisega, siis need suhted õpilase ja õpetaja vahel on inimlikud ja üksteisega arvestavad. Juhul, kui see suhe on juba mõnes varasemas koolikogemuses rikutud, siis muidugi on head suhtumist raske oodata. Aga üks suhete järgnevus, mida ma koolis märkasin oli selline: õpetaja ja õpilane saavad hästi läbi, õpilane respektierib õpetajat, õpetaja on sellest innustatud ja annab endast parima. Siis tuleb kontrolltöö. Õpilane usaldab, et õpetaja on inimlik ja heasüdamlik, ning mõistab õpilase pingutusi materjali omada ja seda, et ta annab endast parima kontrolltööd täites. Tal on usaldus õpetaja vastu isegi siis, kui ta kontrolltöö ajal märkab, et mõni teema selles valdkonnas on jäänud nõrgemaks ja ta tunneb, et ei suuda nii hästi vastata kui sooviks. Kõik on ilus ja rahulik niikaua, kuni õpetaja hindab tehtud tööd halastamatult ja nõudes eksimatust.

Kui õpetaja külvab oma tagasisidega ükskõiksust ja hoolimatust, siis seda ta ka lõikab. Õpilane kaotab lugupidamise õpetaja vastu, sest õpetaja ei osutanud seda talle. Ja mis kõige hullem - !!! õpilane ei andesta enam õpetajale ühtegi tema viga, sest õpetaja oli halastamatu tema vigade suhtes.

Õpilane ei pruugi seda õpetajale välja näidata, aga need jutud, mis olid koridoris õpilaste vahel, olid ikka üsna karmid. Minu katsed õpetajaid kaitsta ja öelda, et õpetaja on ju ka inimene, jäid lõpuks viljatuks, sest õpetajad järjest uuesti ja uuesti külvasid seda hoiakut, mis tekitas õpilastes sellise reaktsiooni.

Mida teha?

Seda konflikti kindlasti lahendab süsteem panna tehtud töö eest lihtsalt „Arvestatud“. See lahendab pingeid õpetaja ja õpilase vahel ja õpetaja hinnang ei ole siis nii isiklikult suunatud õpilase suhtes, kui seda on numbriga hindamine.

Samal ajal ei lahenda see probleemi tuuma ja teiseks võib selline süsteem võtta ära tublide õpilaste motivatsiooni. Kui õpilasel puudub motivatsioon saavutada parimaid tulemusi, siis ta ei püüagi endast rohkem anda, sest tal puudub põhjus seda teha. Kui väita, et õpilane õpib iseenda jaoks, siis tõesti, kaks esimest kuud võib-olla tõesti. Sealt edasi toimub ikkagi programmi täitmine ja suure koormuse tõttu igatseks õpilane iseenda pärast pigem puhata kui edasi õppida.

Probleemi tuuma ei paranda see ka sellepärast, et küsimus on rohkem tagasiside olemusest kui sellest numbris. Selle konflikti lahendaks olemuselt hoopiski see, kui õpetaja tagasiside on täis lugupidamist, hoolimist ja innustamist nõrgad kohad tugevdada. Jah, see tähendab isiklikku tagasisidet. Kui pole aega seda suuliselt teha, siis võib seda teha kirjalikult. Selline tagasiside sisaldaks ka seda, et kui õpetaja näeb, et mõnel õpilasel on mõni koht väga nõrk, siis õpetaja saadab talle lisamaterjale selle kohta, et aidata õpilast edasi ja aidata tal nõrgad kohad tugevaks muuta. Veel enam, kui on näha, et õpilane on millestki täiesti valesti aru saanud, siis peaks kindlasti talle selle kohta tagasisidet andma, mitte jätma teda teadmatusse ja minna uute teemadega edasi.

See võib tunduda hetkel õpetajale solvavana, et kas ma pean siis nüüd veel pingutama õpilaste pärast, kes on laisad ja hoolimatud ja raiskavad mu aega ☺ Aga ma kinnitan teile, kui teie näitate üles lugupidamist, hoolimist ja innustamist, siis õpilane hakkab seda üles näitama ka teie suhtes. Mõni

seeme, mis on heaga külvatud, võtab vahest aega ja hoolt, et see hakkaks vilja kandma, aga see viili tuleb ja see tuleb hea.

5 Konflikt - Viielised

Juba hetkeks puudutasin teemat, et õpilasi motiveerib saavutada parimaid tulemusi. Lubage nüüd avada saladusi viieliste kohta.

Saavutada kõikides ainetes viied on väga tugev MOTIVATSIOON õpilasele, mis paneb teda rohkem pingutama ja uurima teema kohta veel lisaks ka siis, kui ta on juba väsinud ja on vähe aega.

Minu jaoks tähendas hinne „5“ seda, et ma oskan ja olen asjast õigesti aru saanud. Hinne „4“ tähendas seda, et ma olen midagi valesti arusaanud või ma ei ole leidnud veel endale sobivad õppimismeetodit aine omandamiseks ja seda olukorda on vaja parandada. Eriti on vaja parandada oma teadmiste puudust, seepärast sooviksin uuesti õppida ja omandada aine põhjalikumalt, ning sooritada uuesti kontrolltöö, et saada tagasisidet, et nüüd on mul see asi selgeks saanud.

Kui mulle üks õpetaja ütles, et positiivset hinnet ei saa parandada, siis oli sõnatu. Ma ei osanud kohe mitte midagi öeldagi, sest ma ei suutnud mõista, kuidas see võib nii olla, et õpetaja ei ole huvitatud sellest, et mina võiksin tema aine selgeks saada ja täielikult omandada. Ma ei osanud sellest muud järeldust teha, kui seda, et õpetaja ei mõistnud, mida minu jaoks tähendas hinne „5“ ja ma sain aru ka sellest, et õpetaja jaoks tähendas see midagi muud, kui mulle ja ausalt öeldes ma ei ole siiani aru saanud, mis see võiks olla.

Olles nüüd lühidalt kirjeldanud õpilase mõtteviisi, tahaksin pöörata tähelepanu kahele suurele ohule, mis võib tekkida, kui õpetaja on hoolimatu õpilaste püüdluste suhtes.

a) Motivatsiooni langus

Kui üks õpetaja kõigi teiste seas, rikub ära ühe viielise lootuse lõpetada kool parimate tulemustega, siis võib see õpilane kaotada täieliku motivatsiooni pingutada ka teistes ainetes. Jah, mul endal oli see oht, aga kurb oli näha seda kõrvalt kahe kaasõpilase pealt.

Üks nendest kaotas parima tulemuse ühes aines seetõttu, et ta oli olnud haige ja kuna ei olnud korralikke materjale väljaspool kontaktundi, siis lõpptulemus oli see, nagu ta oleks selle eest karistada saanud, et ta haigeks jäi. Selle tulemusena kaotas ta motivatsiooni enam edasi pingutada järgmistes ainetes ja kõige suuremaks üllatuseks oli see ilmselt erialaõpetajale, kes ei teadnud mis juhtus, aga nägi, et üks tubli õpilane enam ei pinguta õppimises ja teeb kontrolltöid nõ loomulikult intelligentsist.

Teine juhtum oli selline, et kuna õpilasel oli väga palju muid ülesandeid väljaspool kooli, siis ta ei tulnud enam tundidesse kohale. Kui temaga rääkis, siis ta ütles, et tema prioriteedid on muutunud ja „olgem ausad, siin tundidest ei saa ka nii palju olulist“. Ta oli iseenesest tubli iseõppija ja tegi väga korralikult alati kodutöid ja isegi hiljem suutis ta säilitada motivatsiooni

anda endast parima, aga tema väljendus sellest ebaõnnestumisest oli see, et ta ei pühendanud enam kooliskäimisele nii palju aega ja muutus hoolimatuks koolinõuete suhtes.

Need mõlemad õpilased olid poolteist aastat pingutanud ja näinud vaeva, et anda endast parim. Ma saan aru ka sellest õpetajast, kes neile pettumust valmistas, sest kui sul käib nii palju õpilasi käe alt läbi, siis ei jõua märgata kõigi olukordi ja pingutusi, aga siin on taas seesama lahendus – MATERJALID. Sellel õpetajal olid suurepärased loengud ja treeningud, aga väga kehv pagas neile, kel on probleeme kohalkäimisega.

b) Hirm, mis pärsib õppimist

Kui õpetajad seab arusaamatud kriteeriumid parima hinde saavutamiseks, siis see tekitab õpilases hirmu. **HIRM PÄRSIB ÕPPIMIST.** Kui õpilane püüab saavutada hinnet „5“ püüdes järgida seda, mida õpetaja temalt ootab ja mitte selliselt, et andes endast parimat omandades materjale, siis seal ei toimu enam õppimist. Kui õpilane tuubib pähe informatsiooni hirmust või arusaamisest, et õpetaja kindlasti tahab, et õpilane vastaks täpselt nii nagu tema materjali esitas, siis selles õppimisprotsessis ei toimu enam materjali omandamist, vaid tegemist on püüdega tabada õpetaja soove.

Selline olukord tekib siis, kui õpetajat ei huvita see, kas õpilane on ainet mõistnud, vaid kui õpetajat huvitab see, et õpilane on seda mõistnud täpselt nii nagu tema arvab, et seda peab mõistma.

Sellise õppimise tulemus on 0. Sest niipea kui kontrolltöö on tehtud, on ka kogu tuubitu unustatud. Mis teha, selliseid õpetajaid on ja mõnes mõttes on selliste käest väga lihtne viite kätte saada. Sa õpilasena täidad lihtsalt teatud normid ja hinne olemas. Kas õpilane aga pärast seda ainet oskab? Ei, ei oska.

6 Konflikt - Kontrolltöö ja tunnikontroll

Ma soovitan õpetajatel arvestada sellega, et kõige olulisem pingutus materjali omandamiseks õpilase poolt toimub kontrolltööks valmistumiseks. See on ju väga loogiline. Kui teie koolis kasutati kontrolltööd valdavalt lõpptulemuse hindamiseks, siis minu soovitus on kasutada kontrolltööd ka vahe-etapina või kohe alguses, kui materjalid on juba kätte antud. Ma soovitan seda väga tugevalt, sest sellisel juhul tegeleb õpilane intensiivselt materjali omandamisega juba protsessi alguses ja siis saab ka õpetaja veel paremini tagasisidet selle kohta, kuidas on õpilased materjali omandanud ja seda mõistnud. See annab õpetajale veel ruumi parandada nõrku kohti ja suunata õpilasi uuel viisil, et see päris lõpptulemus oleks veelgi parem.

Palun väga tõsiselt võtta järgmist tõde: **Kontrolltöös ei või küsida seda, mida sa ei ole ISIKLIKULT õpetanud.**

Näide: Mäletan kontrolltöid, kus õpetaja küsis ühe seadme kohta, millest tema antud materjalidest ei olnud juttu. Teadsin, et see seade on õppekõõgis olemas ja meie rühm isegi kasutas seda restoranipraktikas, kuid mina ei puutunud siiski sellega kokku, kuna minu ülesanded olid praktilises tunnis teised. Nüüd aga küsiti minu käest selle seadme täpset nimetust. Kas õpetaja eeldas, et teised õpetajad on meile selle seadme selgeks õpetanud või

teile aine – restoraniseadmed, tegi selle töö ära. Ma ei tea, mida õpetaja arvas, aga mulle tundus see ebaõiglasena ja kiusamisena ☺, et see õpetaja küsis mult midagi, mida ta ise ei olnud mulle õpetanud.

Oli veel üks teine sarnane näide. Kui õpilased küsisid õpetajalt, et kust me peaks teadma vastust nendele küsimusele, siis õpetaja vastas, et need küsimused on seotud meie koduste töödega. Ehk siis õpetaja väitis, et meie uurimustööd olid katnud need teemad, mida tema meilt küsis. Tegelikult aga oli olukord selline, et konkreetset minu uurimustöö ei olnud neid asju käsitletud ja ma mäletan, et kui ma oma tööd õpetajale esitlesin paberikandjal, siis ta isegi ei võtnud seda enda kätte, et läbi lugeda, vaid pani hinde 5 selle eest, et töö oli õigeaegselt esitatud. See on ju siililegi selge, et pannes nüüd küsimusi kontrolltöösse, mille kohta tal ei olnud ülevaadetki, kas õpilased on seda uurinud ja õppinud ja mida ta ei olnud isiklikult tunnis õpetanud, on kiusamine.

Tunnikontroll teie koolisüsteemis ei kannu sellist eesmärki, mida ta kannab põhikoolisüsteemis, kus igaks tunniks antakse õppida. Viimasel juhul, kui õpilased õpivad igaks tunniks, on võimalik ootamatult kontrollida, kuidas nad on õpitut omandanud ja oma ülesandeid täitnud. Loengute süsteemis, kus ei ole igaks tunniks õppida ja ülesandeid täita, on võimatu ootamatu tunnikontrolliga teada saada, kuidas õpilased on selleks hetkeks materjali endale selgeks teinud, kuidas nad on seda õppimise tulemusena omandanud, sest nad ei ole ju seda veel teinud. Loengute süsteemis teha tunnikontrolli on järjekordne kiusamine. Selle probleemi lahendab väga lihtne asi – muuda oma tunnikontrollid kontrolltöödeks, mis on ette teatatud ja kus õpilased saavad selleks valmistuda.

Tunnikontroll on aga VÄGA HEA loengute süsteemis sellisel juhul, kui õpetaja soovib panna hinnet oma loengute efektiivsusele. Sellisel juhul on tunnikontroll isegi üks parimaid vahendeid eneseanalüüsiks, sest tehes ootamatu tunnikontrolli, saab õpetaja kõige ehtsamalt ja adekvaatsemalt tagasisidet selle kohta, kui hästi on tema tunnid ülesehitatud ja kui hästi on õpilased aru saanud tema ainekult ainult loengute põhjal. Sellise tunnikontrolli eest saab õpetaja panna hinde ainult endale, aga mitte mingil juhul õpilastele.

Kokkuvõte

Minu soovitus teile õpetajad on koostada oma aine kohta korralik materjal, mis ehitub baasteadmistele, kus on kirjas ka kõik iseenesest mõistetavad faktid; mis on süstemaatiline, lihtne jälgida ja aru saadav ning mis areneb heas tempos ja loogiliselt järjestatuna kõrgemate teadmiseni.

Soovitan selle korraliku materjali anda õpilastele kätte enne esimest tundi, et nad saaksid sellega iseseisvalt tutvuda. Mõistagi, selline uus lähenemine võib olla õpilastele üllatav, kuid kõige lihtsam meetod seda saavutada on mõistagi kontrolltöö ☺. Just nimelt, kohe esimesel tunnil. See annab õpetajale ja õpilasele hea aluse, millele ülejäänud treeningud ja teadmiste süvenemine ehitada. Muidugi mõista sellise kontrolltöö hinne ei saa olla määrava tähtsusega lõpuhinde arvestamisel, vaid olulisema kaaluga on lõplik töö kursuse lõpus.

Praegu toimub kontrolltöö ainult ainekursuse lõpus ja reaalsus näitab seda, et alles siis hakkavad ka õpilased õppima. See tähendab seda, et kogu vahepealne töö – loengud, grupitööd jne on tegelikult väikese tulemusega ja õpilastele raskemini omastatav, kuna teemaga ei ole varem tutvunud ja selle õppimisega tegeletud.

Ma usun siiralt, et järjekord: korralikud materjalid – test/kontrolltöö – loengutesari – kontrolltöö, annab kordades parema tulemuse ja te saavutate oma koolile kõrgema taseme ja rahulolevamad õpilased. Sest taaskord ma tuletan meelde – õpilane käib koolis, et õppida, et saada head informatsiooni, mis teda innustab ja annab tõuke soovile veelgi paremaks saada.